

INTERVIEW

Která naše politická či kulturní osobnost posledního čtvrtstoletí je Ti svými postoji a názory blízká a nepochybně měla kladný vliv na utváření Tvé životní orientace ?

Protože v našem politickém životě nevidím žádnou opravdovou výraznou osobnost (výraznou politickým programem) nejen za posledních pětadvacet, ale i - řekněme - za 40 let, odpovím poněkud oklikou. Především cítím, že základní životní orientaci, nebo alespoň prostor pro ni. mi poskytli rodiče svými postoji a názory (neměla by totiž mít rodina také i jistý politický rozměr?), které jsem mohl konfrontovat četbou, tj. s románovými hrdiny, s nimiž jsem se setkával. Posléze k tomu přibyla i čezba memoárů významných postav našeho politického a kulturního života (např. Černý, Drtina) a to, co jsem "objevil" v dědečkově knihovně z T.G.Masaryka, K.Havlíčka Borovského, Karla Čapka apod. Ale abyste nepřišli úplně zkrátka: v posledních letech zejména oslovuje uvažování a osobní setkání s dramatikem Václavem Havlem a filosofem Ladislavem Hejdánkem.

Která umělecká díla podle Tebe nejlépe zachycují (naznačují) atmosféru let "normalizace" (od r. 1970 do současnosti) ?

Nad druhou otázkou musím předeslat, že českou literaturu sleduji značně nesystematicky a proto moje odpověď bude jistě zkreslena. Literárních děl, v nichž by se plně odrážel společensko-politický vývoj po roce 1970, se neobjevilo - dle mého - mnoho. Realita "normalizace" je v nich většinou přítomna až jaksi v druhém plánu. Takže mě v první řadě napadají fejetony, které zhruba od poloviny 70. let kolují ve strojopisech. Atmosféru let "normalizace" z čistě subjektivního přístupu jsem našel např. v románě Ivana Klímy Soudce z milosti a ve dvou posledních dílech Milana Kundery Kniha smíchu a zapomnění a Nesnesitelná lehkost bytí. Ze společensko-politické literatury musím ovšem zmínit Obnovení pořádku Milana Šimečky.

Co se Ti vybaví, když se řekne - Jan Palach ?

Když si skoro před dvaceti lety mladý student filosofie Jan Palach zvolil strašlivou smrt sebeupálením, bylo mně dvanáct let. Mnoho věcí jsem tedy chápat nemohl, ale mám dobře v paměti, jaký otřes jeho smrt v národě vyvolala. Palachův čin dnes chápu jako jeden z největších mravních aktů jednotlivce v našich novodobých dějinách. Byla to oběť, jež nebyla destrukcí, zmarněním, ale v konkrétním okamžiku tou nejvyšší hodnotou, jakou může člověk přinést ve jménu svobody, sebeúcty a hrdosti. Domnívám se také, že máme-li uvažovat p národní budoucnosti nejen

v politických, nýbrž i v morálních kategoriích, ční tu Palachův čin jako výzva, apel, s kterým se budeme muset tak či onak vyrovnat. Obcházet nebo zamlčovat jej nelze.

Je podle Tebe představa naší společnosti reálný politický program ?

Zatím pro to nic nenasvědčuje.

Může mít podle Tvého názoru řadový občan vliv na přestavbu ?

Ne. ■ Nebo vy snad ano ?

Tvoje představa o budoucí společnosti.

Prohlubující se hospodářské, politické a ekologické problémy si stále více budou vynucovat požadavek společenských reforem. Protože jsem však velmi skeptický ke schopnosti reformního úsilí jediné současné reálné síly - KSČ, domnívám se, že jejich rozsah a hloubka bude dána natolik, nakolik si je občané dokáží sami vydobýt. Proto bude v nejbližší době asi nejdůležitější vytváření neformálních občanských iniciativ a společenství, jakožto prostoru pro širokou demokratickou diskusi o všech sférách našeho společenského života a přitom nezávislou na jakékoliv politické moci. Jediné života schopné budoucí společenské uspořádání totiž vidím v politickém systému důsledné demokracie demokracie pro všechny občany bez rozdílu. To samozřejmě zahrnuje i respektování lidských a občanských práv a všemožnou pluralitu politických postojů a názorových platforem.

Komu a čemu věřit?

Jsem poněkud na rozpacích, protože se nedomnívám, že bych mohl někomu radit, čemu má nebo komu má věřit. Jako křesťan žiji vírou a nadějí spjatou se vzkříšeným Kristem (a v zásadě i s nadějí v dobré směřování tohoto, jím vykoupeného světa). Mám proto za to, že i věci politické by neměly být povyšovány nad věci duchovní, nýbrž politiku samu k duchovnu vztahovat. Poměřovat ji měřítkem pravdy, spravedlnosti, pokoje a lásky.

16.4.1988

JaH

OZNÁMENÍ O SMRTI PAVLA WONKY

Legum servi sumus,
ut liberi esse possimus.
(Jsme služebníky zákonů,
abychom mohli být svobodní.

"Lidé dnes zase vědí, že
existují věci, pro které
stojí za to také trpět.
Že věci, pro které se ...
trpí, jsou ty, pro které
stojí za to žít."

Jan Patočka

Oznamujeme všem přátelům, že zemřel náš drahý

P A V E L W O N K A

Skonal ve věznici Ministerstva spravedlnosti ČSR v Hradci Králové v úterý 26. dubna 1988 ve věku 35 let.

Rozloučíme se s ním v pátek 6.května 1988 v 15 hodin v kostele sv.Vavřince ve Vrchlabí.

Dne 2.května 1988

Gerta Wonková - maminka

Jiří Wonka - bratr

Marie Kackelová - babička

Projev Hany Jüptnerové nad rakví Pavla Wonky

Drahý Pavle,

loučím se teď s Tebou za všechny Tvé přátele z Vrchlabí. Sdíleli jsme společně toto město a jeho zvláštní atmosféru. Město se zamlčenou minulostí, ve kterém bylo právo už před několika desítkami let jen cárem papíru. Ty jsi byl jedním z mála, jehož rodiče se sem po válce nepřistěhovali z různých koutů naší země, ale měl jsi tu své domovské právo. Tví prarodiče a rodiče zakusili sami na sobě všechny peripetie v historii tohoto kraje. Nosil jsi v sobě tuto rodinnou zkušenost, vyrůstal jsi bez otce a byl jsi nejen Čech, ale i Němec. - Je tedy pochopitelné, že jsi hledal nějaký účinný způsob obrany ve svém životě - a našel jsi ho v právu. Právo, zákon a jeho důsledné a nekompromisní uplatňování se Ti stalo jedinou cestou - ale paradoxně vedlo nakonec k Tvé smrti, protože ses střetl s těmi, kteří si zákony a jejich výklad přisvojili. Byl jsi příliš nepohodlný, příliš nekompromisní, příliš nebezpečný pro mocné této země, ale především tohoto kraje: této periférie, kde jako by se stále ještě vznášel duch pohraničí, krutosti, bezohlednosti a tisícerych křivd. Vždycky jsem říkala, že se tady necítím doma také proto, že tady nemáme žádný hrob. Teď tady je ten Tvůj, a Vrchlabí pro nás bude už navždycky drahocenným kusem domova.

Vzpomínám si na jeden náš rozhovor. Kdysi dávno jsme spolu seděli ohvíli v autě a já jsem tenkrát nahlas uvažovala o tom, že utrpení může mít zástupný charakter; že je to vlastně jen jakási náhoda, že ve vězení teď nejsem já, ale někdo jiný. A ten druhý je tam vlastně i za mne - abych já tam nemusela být. - Teď se mi ta myšlenka vrací. Ale jak mám vyjádřit onu zástupnost tváří v tvář Tvé smrti? Ty jsi mrtvý, a my žijeme! Jaké břemeno jsi to tím na nás vložil! Svou smrtí si nás zavazuješ - k tomu, aby naše životy nebyly pro nás soukromou záležitostí, ale abychom je (stejně jako Ty) viděli jako část živořta celé naší společnosti, celého našeho národa, do něhož jsme vrostli a který nám je i v této době stále tak drahý. Zavazuješ nás k

k tomu, abychom svou čest a svědomí opět postavili na první místo ve svých životech. Abychom - stejně jako Ty - odmítali dělat kompromisy s mocí a bezprávím; abychom měli sílku odmítat to, co považujeme za nesprávné, a dělat to, co pokládáme za správné. Ty jsi způsobil, že se nám rozměr smrti jako nejvyšší oběti stává znovu měřítkem hodnot. Pomohl jsi nám k tomu, že budeme jednat beze strachu.

Ochraňujme svá srdce před nenávistí. Ti, kteří Tě nenáviděli, přispěli k tomu, že se stáváš historickou osobností v našich dějinách. Tvůj život leží na misce vah, která vyvažuje mravní bídu naší společnosti. Za to jsme Ti, Pavle, hluboce vděční.

Dovol prosím, abych Tě teď ještě porposila za odpuštění. (Vždycky, když někdo náhle odejde, dostává se také pocit viny.) Předkládáme teď tedy Tobě i našemu nebeskému Otci, že jsme na Tebe v těch posledních třech týdnech málo mysleli; že jsme se málo modlili; byli jsme zvyklí na to, že všechno vydržíš.

Doufáme a věříme, Pavle, že Ti je teď dobře. Jsi vyvázán z tohoto těla a z tohoto světa, jsi konečně volný! A my máme pevnou naději, že ten jediný a skutečný soud, před kterým budeme jednou všichni stát, bude milosrdný a spravedlivý.

Vrchlabí, 6. května 1988

§§§§ooo§§§§

OZNÁMENÍ O SMRTI JAROMÍRA ŠAVRDY

Přes všechno špatné v lidském životě
- sám člověk - s člověkem jsem cítil
a nesl kříž pro úděl náš.

Jaromír Šavrdá

S velkou bolestí sdělujeme všem přátelům a známým, že nás náhle opustil básník, spisovatel a Občan

P h D r J A R O M Í R Š A V R D A

v pondělí večer 2. května 1988 ve věku 55 let.

Rozloučíme se s ním ve středu 11. května 1988 v 15⁰⁰ hodin v chrámu sv. Petra a Pavla v Ostravě- Vítkovicích.

704 00 Ostrava 3, Výškovická 87

Rodina a přátelé

Ke vzpomínce na Jaromíra Šavrdy a k jeho literárnímu dílu se ještě vrátíme!

OZNÁMENÍ O SMRTI MIROSLAVA PLECHÁČE

Ve středu dne 25. května 1988 se konal pohřeb PhDr Miroslava Plecháče, kazatele Jednoty bratrské (Ochranovské). V tomto roce by byl dožil 88 let, patřil ke generaci Jaroslava Šimsy, Boženy Komárkové, J.B.Součka. V živé paměti předválečných i poválečných konferencí Akademické Ymky je i jeho bratr Ing Vladimír Plecháč. Miroslav Plecháč je autorem brožury: Masarykovi pokračovatelé - Rádl a Hromádka. Příště více!

JaŠ

17/4